

INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS

Latvijas nacionālās pozīcijas Eiropas Savienības Nodarbinātības, sociālās politikas, veselības un patērētāju lietu ministru padomes 2014.gada 19.-20.jūnija sanāksmē izskatāmajos Labklājības ministrijas un Kultūras ministrijas kompetencē esošajos jautājumos

I SANĀKSMES DARBA KĀRTĪBA

2014.gada 19.-20.jūnijā Luksemburgā notiks Eiropas Savienības (*turpmāk – ES*) Nodarbinātības, sociālās politikas, veselības un patērētāju lietu ministru padomes (*turpmāk – Padome*) sanāksme, kuras darba kārtībā ir iekļauti šādi Labklājības ministrijas un Kultūras ministrijas kompetencē esoši jautājumi:

- 1) Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Eiropas platformas izveidi sadarbības uzlabošanai nedeklarētā darba novēršanā un atturēšanā no tā;
- 2) Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Nodarbinātības dienestu tīklu, darba ņēmēju piekļuvi mobilitātes pakalpojumiem un turpmāku darba tirgus integrāciju;
- 3) Priekšlikums Padomes direktīvai par vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanu neatkarīgi no personas reliģijas vai ticības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas;
- 4) Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par dzimumu līdzsvara uzlabošanu biržā kotēto uzņēmumu direktoru bez izpildpilnvarām vidū un saistītiem pasākumiem;
- 5) Padomes secinājumu projekts par sievietēm un ekonomiku: ekonomiskā neatkarība nepilna darba laika nodarbinātības un pašnodarbinātības kontekstā;
- 6) Eiropas Semestris 2014: ieguldījums 2014.gada 26.-27.jūnija Eiropadomes sanāksmei:
  - a) Padomes rekomendāciju projekti par dalībvalstu Nacionālajām reformu programmām 2014.gadam,
  - b) Nacionālo reformu programmu 2014.gadam un 2013.gada valstu specifisko rekomendāciju ieviešanas izvērtējums,
  - c) Padomes rekomendāciju 2014.gada par visaptverošiem jautājumiem izvērtējums,
  - d) Nodarbinātības snieguma monitorings un kritēriji,
  - e) Nodarbinātības un sociālo indikatoru tablo,
  - f) Ziņojums par darba tirgu,
  - g) Jauniešu garantijas īstenošana;
- 7) Ekonomikas un monetārās savienības sociālā dimensija.

II LATVIJAS NACIONĀLĀ POZĪCIJA

1) Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Eiropas platformas izveidi sadarbības uzlabošanai nedeklarētā darba novēršanā un atturēšanā no tā

2014.gada 9.aprīlī Komisija publicēja priekšlikumu, ar kuru izveido Platformu ar mērķi uzlabot sadarbību starp dalībvalstu atbildīgajām izpildinstitūcijām, uzlabot dalībvalstu izpildinstitūciju tehnisko kapacitāti, uzlabot sabiedrības izpratni par problēmjautājuma risināšanas steidzamību un mudināt dalībvalstis pastiprināt centienus cīņai pret nedeklarēto darbu. ES līmenī nedeklarētais darbs ir definēts kā „jebkāda likumīga darbība, kuru persona veic par atlīdzību, bet kuru nedeklarē valsts iestādēm”.

Priekšlikums paredz paraugprakses un informācijas apmaiņu, kā arī pieredzes un analīzes attīstīšanu un sadarbību pārrobežu operatīvās darbības jautājumos. Saskaņā ar

priekšlikumu Platformas uzdevumi ir, piemēram, zināšanu par nedeklarēto darbu uzlabošana, zināšanu bankas par praksi un pasākumiem izveide, nesaistošu vadlīniju nedeklarētā darba apkarošanai izstrāde inspektoriem u.c.

Padomes 2014.gada 19.-20.jūnija sanāksmē plānots pieņemt zināšanai Grieķijas prezidentūras sagatavoto progresā ziņojumu vai panākt vispārēju pieeju.

Latvijas nostāja:

Latvija kopumā atzinīgi novērtē to, ka Komisija ir centusies risināt dažādos pētījumos, ekspertu diskusijās un sanāksmēs aktualizētās nedeklarētā darba problēmas, kas ir līdzīgas daudzās ES dalībvalstīs, tostarp arī Latvijā. Tomēr atsevišķos aspektos Latvijas piesardzīgi raugās uz priekšlikuma tālāku virzību tā sākotnējā Komisijas piedāvātajā redakcijā, tāpēc atzina vērtē Grieķijas prezidentūras centienus, precizējot priekšlikumus.

Latvijas nacionālā pozīcija saskaņota ar Ārlietu ministriju, Ekonomikas ministriju, Finanšu ministriju, Iekšlietu ministriju, Tieslietu ministriju un Pārresoru koordinācijas centru. Notikušas konsultācijas ar Latvijas Darba devēju konfederāciju un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību.

2) Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Nodarbinātības dienestu tīklu, darba ņēmēju piekļuvi mobilitātes pakalpojumiem un turpmāku darba tirgus integrāciju

2014.gada 17.janvārī Komisija publicēja priekšlikumu, kura mērķis ir atvieglot darbinieku tiesības brīvi pārvietoties, kas ir noteiktas Līguma par ES darbību 45.pantā, izveidojot vienotu ietvaru sadarbībai starp dalībvalstīm un Komisiju. Paredzēts, ka EURES tīklā darbosies Komisija, kas atbalstīs tīklu ar Eiropas Koordinācijas biroja palīdzību, EURES dalībnieki, kurus nominēs dalībvalstis un EURES partneri, kas ir nacionālajā, reģionālajā vai vietējā līmenī dalībvalstu apstiprinātas organizācijas.

Saskaņā ar priekšlikumu tiks izveidots Eiropas Koordinācijas birojs, kas noteiks saskaņotu sistēmu un sniegs horizontālu atbalstu EURES tīklam, veicinās sadarbības tīklu veidošanu, izstrādās atbilstošu sistēmu sadarbībai, informācijas apkopošanai un izplatīšanai ES attiecībā uzbrīvajām vakancēm ES, analizēs ģeogrāfisko un profesionālo mobilitāti, veiks EURES darbības un nodarbinātības rādītāju uzraudzību un novērtēšanu sadarbībā ar EURES dalībniekiem.

Padomes 2014.gada 19.-20.jūnija sanāksmē plānots pieņemt zināšanai Grieķijas prezidentūras sagatavoto progresā ziņojumu.

Latvijas nostāja:

Latvija pieņem zināšanai Grieķijas prezidentūras sagatavoto progresā ziņojumu. Latvija kopumā atbalsta priekšlikumu un Komisijas mērķi un centienus padarīt EURES tīklu par efektīvu instrumentu ikvienam darba meklētājam un darba devējam, kas ir ieinteresēts darbaspēka mobilitātē ES iekšienē, uzlabot darba ņēmēju piekļuvi atbalsta pakalpojumiem, tādējādi veicinot darbaspēka mobilitāti un piekļuvi nodarbinātības iespējām visā ES.

Atsevišķa Latvijas nacionālā pozīcija netiek gatavota. Latvijas nacionālā pozīcija (labklājības ministra 08.04.2014. apstiprinātā pozīcija Nr.1) saskaņota ar Ārlietu ministriju, Ekonomikas ministriju, Tieslietu ministriju, Iekšlietu ministriju, Finanšu ministriju, Izglītības un zinātnes ministriju un Pārresoru koordinācijas centru. Notikušas konsultācijas ar Latvijas Darba devēju konfederāciju un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību.

3) Priekšlikums Padomes direktīvai par vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanu neatkarīgi no personas reliģijas vai ticības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas

Diskusijas par priekšlikumu turpinās jau kopš 2008.gada. Progresā ziņojumā ir norādīts, ka, lai arī liela daļa dalībvalstu atbalstīja ieceri cīnīties pret diskrimināciju un veicināt vienlīdzīgas attieksmes principu neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas, atsevišķas dalībvalstu delegācijas joprojām piesardzīgi vērtē direktīvas ietekmi uz dalībvalstu kompetenci un tās iespējamo pretrunīgumu subsidiaritātes un proporcionalitātes principiem. Grieķijas prezidentūra turpināja iepriekšējo prezidentūru laikā uzsāktu darbu pie direktīvas tiesiskās noteiktības uzlabošanas, īpašu uzmanību pievēršot diskriminācijas definīcijai, direktīvas darbības tvēruma un kompetenču precizēšanai un pozitīvu pasākumu noteikšanai. Tāpat tika norādīts, ka nepieciešamas turpmākas diskusijas attiecībā uz vispārīgu darbības tvēruma saturu, īpaši attiecībā uz sociālās aizsardzības un izglītības jomu iekļaušanu, paredzamajiem preventīvajiem pasākumiem, lai nodrošinātu vienlīdzīgu izturēšanos pret cilvēkiem ar invaliditāti, direktīvas ieviešanas grafiku, kompetenču nodalīšanas aspektiem un subsidiaritāti, kā arī par kopējo direktīvas tiesisko noteiktību.

Padomes 2014.gada 19.-20.jūnija sanāsmē plānots pieņemt zināšanai Grieķijas prezidentūras sagatavoto progresā ziņojumu.

Latvijas nostāja:

Latvija pieņem zināšanai Grieķijas prezidentūras sagatavoto progresā ziņojumu un kopumā atbalsta priekšlikumu, atzinīgi vērtējot panākto progresu direktīvas attīstībā. Latvija vienlaikus uzskata, ka ir jāturpina diskusijas par vairākiem neatrisinātiem jautājumiem, tostarp attiecībā uz direktīvas ietekmi uz mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, izglītības jomas iekļaušanu direktīvā, apdrošināšanas pakalpojumu sniegšanu noteiktām vecuma grupām un direktīvas ieviešanas grafiku.

Atsevišķa Latvijas nacionālā pozīcija netiek gatavota. Nacionālā pozīcija (tieslietu ministra 15.04.2010. apstiprināta pozīcija Nr.2) ir saskaņota ar Labklājības ministriju, Ārlietu ministriju, Finanšu ministriju, Izglītības un zinātnes ministriju, Ekonomikas ministriju, Veselības ministriju, Finanšu un kapitāla tirgus komisiju, Tiesībsarga biroju.

4) Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par dzimumu līdzsvara uzlabošanu biržā kotēto uzņēmumu direktoru bez izpildpilnvarām vidū un saistītiem pasākumiem

2012.gada 14.novembrī Komisija publicēja priekšlikumu direktīvai par dzimumu līdzsvara uzlabošanu biržā kotēto uzņēmumu direktoru bez izpildpilnvarām vidū. Direktīvas mērķis ir noteikt pasākumus, lai nodrošinātu līdzsvarotāku vīriešu un sievietes pārstāvību direktoru bez izpildpilnvarām amatos biržā kotētajos lielajos uzņēmumos, tādējādi palielinot sievietes skaitu uzņēmumu valdēs ES. Diskusiju rezultātā priekšlikums ir mainīts, palielinot elastību dalībvalstīm attiecībā uz saistošā mērķa sasniegšanu dzimumu līdzsvarotākai pārstāvniecībai uzņēmumu valdēs - 40% direktoriem bez izpildpilnvarām vai arī 33% visos direktoru amatos (gan ar izpildpilnvaras, gan bez izpildpilnvaras funkcijām). Tāpat priekšlikums paredz to, ka dalībvalstis, kas ieviešas nacionāla līmeņa pasākumus, kuri varētu nest ne mazāk efektīvus rezultātus līdz 2020.gada 1.janvārim, var atlikt direktīvā noteikto pasākumu ieviešanu. Mainīta direktīvas prasība par sankcijām, tā vietā nosakot dalībvalstīm ieviest ieviešanas pasākumus, kas būtu efektīvi un samērīgi, atbilstoši nacionālajiem normatīvajiem aktiem, lai nodrošinātu direktīvas mērķu sasniegšanu biržā kotētajos uzņēmumos.

Grieķijas prezidentūras laikā turpinājās darbs pie priekšlikuma izskatīšanas, tomēr kā galvenie atvērtie jautājumi joprojām ir direktīvas tiesiskais pamats, kvantitatīvie mērķi un direktīvas praktiskā ieviešana.

Padomes 2014.gada 19.-20.jūnija sanāksmē plānots pieņemt zināšanai Grieķijas prezidentūras sagatavoto progresu ziņojumu.

Latvijas nostāja:

Latvija pieņem zināšanai Grieķijas prezidentūras sagatavoto progresu ziņojumu. Latvija atbalsta Komisijas mērķi un centienus veicināt sieviešu lielāku pārstāvniecību ekonomisko lēmumu pieņemšanas procesos, lai nodrošinātu dzimumu līdztiesību, kas ir būtiska valsts kopējai ekonomikas izaugsmei, labklājībai un konkurētspējai. Latvija uzskata, ka ir būtiski uzņēmumiem skaidrot ekonomiskos un finanšu ieguvumus, ko sniedz dzimumu līdztiesības principa ievērošana uzņēmuma pārvaldībā, kā arī, apzinot labās prakses piemērus gan Latvijā, gan citās ES valstīs, veidot Latvijas situācijai piemērotāko modeli dzimumu līdztiesības nodrošināšanai uzņēmējdarbībā. Vienlaikus, Latvija varētu atbalstīt ES līmeņa rekomendējoša rakstura instrumentus dzimumu līdzsvara uzņēmumu valdēs veicināšanai, ļaujot dalībvalstīm izvēlēties pieeju un pasākumus, kas atbilstu konkrētai nacionālai situācijai.

Nacionālā pozīcija saskaņota ar Ārlietu ministriju, Ekonomikas ministriju, Tieslietu ministriju, Satiksmes ministriju, Veselības ministriju, Finanšu ministriju un Finanšu un kapitāla tirgus komisiju. Sākotnējās pozīcijas izstrādē notikušas konsultācijas ar Latvijas Darba devēju konfederāciju, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību, biedrību „Līdere”, resursu centru sievietēm „Marta”, Latvijas sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīklu, Lietišķo sieviešu apvienību un Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru.

5) Padomes secinājumu projekts par sievietēm un ekonomiku: ekonomiskā neatkarība nepilna darba laika nodarbinātības un pašnodarbinātības kontekstā

Grieķijas prezidentūra, turpinot Pekinas rīcības platformas īstenošanas novērtējumu, ir sagatavojusi secinājumu projektu, kurā ir uzsvērts, ka dzimumu līdztiesības nodrošināšana ir nepieciešama ekonomiskajai izaugsmei, labklājībai un konkurētspējai. Vienlaikus tiek uzsvērtā arī ciešā saikne starp Komisijas stratēģiju sieviešu un vīriešu līdztiesībai 2010.-2015.gadam un „Eiropa 2020” stratēģiju.

Secinājumu projektā dalībvalstis un Komisija tiek aicinātas atbalstīt iniciatīvas, kas veicina izpratni par sieviešu ekonomiskās neatkarības ietekmi uz makroekonomisko izaugsmi un nabadzības mazināšanu, turpināt veicināt sieviešu iesaisti darba tirgū, atbalstīt darba un ģimenes dzīves saskaņošanas iespējas sievietēm un vīriešiem, mazināt dzimumu segregāciju izglītībā un nodarbinātībā u.c. Vienlaikus Nodarbinātības komiteja un Sociālās aizsardzības komiteja tiek aicinātas uzraudzīt politiku ieviešanu, kas veicina sieviešu un vīriešu ekonomisko neatkarību un sekmē nodarbinātību un nabadzības izskaušanu.

Padomes 2014.gada 19.-20.jūnija sanāksmē plānots pieņemt Padomes secinājumus.

Latvijas nostāja:

Latvija atbalsta secinājumu pieņemšanu un atzinīgi vērtē centienus mazināt ekonomiskās un finanšu krīzes radītās negatīvās sekas attiecībā uz „Eiropa 2020” stratēģijā noteikto nodarbinātības mērķi. Latvija piekrīt, ka, veidojot ilgtspējīgu, mērķētu un efektīvu nodarbinātības politiku, ir būtiski veicināt dzimumu līdztiesību, kvalitatīvas darba vietas, kā arī piemērotus darba apstākļus.

Nacionālā pozīcija saskaņota ar Ārlietu ministriju, Ekonomikas ministriju un Izglītības un zinātnes ministriju. Notikušas konsultācijas ar Latvijas Darba devēju konfederāciju, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību, resursu centru sievietēm „Marta”, Latvijas sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīklu un Latvijas Dzimumu līdztiesības apvienību.

6) Eiropas Semestris 2014: ieguldījums 2014.gada 26.-27.jūnija Eiropadomes sanāksmei

a) Padomes rekomendāciju projekti par dalībvalstu Nacionālajām reformu programmām 2014.gadam

2014.gada 2.jūnijā Komisija publicēja Padomes rekomendāciju projektus, kur Latvijai tiek rekomendēts:

- 1) saglabāt fiskālās politikas stabilitāti 2014.gadā un pastiprināt valsts budžeta stratēģiju no 2015.gada, ņemot vērā, ka novirzes no valsts vidējā termiņa budžeta mērķiem ir atļautas tikai saistībā ar pensiju reformas ietekmi. Arī turpmāk centies mazināt nodokļu slogu zemo ienākumu saņēmējiem, novirzot to uz izaugsmei nekaitīgākiem īpašuma un vides nodokļiem, kā arī uzlabojot nodokļu maksāšanu un iekasēšanu;
- 2) veicināt augstākās izglītības reformu īstenošanu, it īpaši izveidojot neatkarīgu akreditācijas iestādi un finansēšanas modeli, kas veicina kvalitāti. Nodrošināt karjeras atbalstu visos izglītības līmeņos, uzlabot profesionālās izglītības un apmācības kvalitāti, t.sk. stiprinot praksi, kā arī panākt progresu jauniešu nodarbināšanā, ieskaitot tos neregistrētos jauniešus, kuri nekur nemācās un nestrādā. Veicināt integrētas un visaptverošas pētniecības sistēmas izveidi, koncentrējot finansēšanu starptautiski konkurētspējīgajos pētniecības institūtos;
- 3) turpināt reformēt sociālās palīdzības sistēmu un to finansēšanu ar mērķi nodrošināt labāku sociālo pakalpojumu pārklājumu, pabalstu adekvātumu, sociālo pabalstu saņēmēju aktivizēšanu un sociālo pakalpojumu koncentrāciju. Palielināt aktīvo darba tirgus politikas pasākumu pārklājumu. Uzlabot veselības aprūpes sistēmas izmaksu efektivitāti, kvalitāti un pieejamību;
- 4) paātrināt gāzes un elektrības starpsavienojumu attīstību ar ES kaimiņvalstīm ar mērķi diversificēt enerģijas avotus un veicināt konkurenci ar uzlabotu Baltijas valstu enerģijas tirgu integrāciju. Turpināt veicināt ergoefektivitāti transportā, mājokļos un apkures sistēmās;
- 5) pabeigt tieslietu reformas, t.sk. maksātspējas, šķīrējtiesu un mediācijas ietvara reformas ar mērķi nodrošināt uzņēmējiem un patērētājiem draudzīgu vidi. Veicināt valsts pārvaldes reformas, t.sk. īstenojot valstij piederošo uzņēmumu pārvaldību, kā arī palielinot institucionālo un finansiālo Konkurences padomes neatkarību.

Vienlaikus tika publicētas arī Padomes rekomendāciju projekts ES dalībvalstīm, kuru nacionālā valūta ir *euro*.

b) Nacionālo reformu programmu 2014.gadam un 2013.gada valstu specifisko rekomendāciju ieviešanas izvērtējums

2014.gadā tika veikti vairāki ES dalībvalstu daudzpusējie uzraudzības tematiskie izvērtējumi par Padomes rekomendāciju ieviešanas progresu. 2014.gada 16.-17.janvārī Nodarbinātības komitejā tika veikts Eiropas semestra daudzpusējā uzraudzības tematiskais izvērtējums par rekomendācijām aktīvās darba tirgus politikas pasākumu un publisko nodarbinātības dienestu jomā. Latvija sniedza informāciju par aktīvās darba tirgus politikas pasākumiem, kas tiek īstenoti, piesaistot Eiropas Sociālā fonda finansējumu, prezentēja jauno bezdarbnieku profilēšanas sistēmu, piemērota darba (no kā bezdarbnieks nevar atteikties) definīcijas izmaiņas, pilotprojektu labākai Nodarbinātības valsts aģentūras un sociālo dienestu sadarbībai, kā arī plānoto visaptverošas aktīvās novecošanās stratēģijas izstrādi. Komisija atzīmēja pozitīvas tendences darba tirgū un valsts ieguldījumu sociālās un bezdarba situācijas uzlabošanā.

Kopumā darba grupā tika atzinīgi novērtētas tendences darba tirgū un Latvija tika aicināta tālāk attīstīt jau esošus aktīvos atbalsta pasākumus un turpināt darbu pie no jauna uzsāktajām aktivitātēm.

2014.gada 14.-15.maijā Nodarbinātības komitejā tika veikts 2014.gada Nacionālo reformu programmu nodarbinātības sadaļu izvērtējums. Izvērtējuma mērķis bija papildināt iepriekš veikto daudzpusējās uzraudzības tematisko semināru secinājumus. Attiecībā uz Latviju Komisija uzmanību pievērta ilgstošā bezdarba, augstākās izglītības jautājumiem un Jauniešu garantijai. Komisija atzinīgi novērtēja Latvijas progresu Jauniešu garantijas ieviešanā. Attiecībā uz augstāko izglītību tika minēts, ka reformu progress ir ļoti lēns.

2014.gada 19.februārī Sociālās aizsardzības komitejā tika veikts Eiropas semestra daudzpusējās uzraudzības tematiskais izvērtējums par rekomendācijām nabadzības un sociālās iekļaušanas jomā. Latvija sniedza informāciju par paveiktajiem pasākumiem ienākumu atbalstam, pakalpojumu pieejamības attīstībai un iesaistei darba tirgū, kas vērsti uz galveno izaicinājumu novēršanu - lielo minimālās algas saņēmēju skaitu, augsto bezdarba līmeni, pakalpojumu pieejamību un augsto nabadzības risku ģimenēs ar bērniem. Komisija atzīmēja, ka Latvija izvēlējusies labu pieeju sociālās palīdzības sistēmai, tomēr pauda bažas par to, ka sociālās palīdzības sistēmas reforma plānota tikai no 2016.gada, un par papildu atbalsta pasākumu trūkumu skolas vecuma bērniem, ņemot vērā to, ka Latvijas ieviestie pasākumi ir primāri vērsti uz maziem bērniem.

c) Padomes rekomendāciju 2014.gada par visaptverošiem jautājumiem izvērtējums

ES dalībvalstīs 2013.gadā ir veikušas plaša spektra pasākumus, lai arī sociālās aizsardzības un sociālās iekļaušanas jomās ņemtu vērā prioritātes, kas noteiktas Ikgadējā izaugsmes ziņojumā un Padomes rekomendācijās. Rekomendācija attiecībā uz pensijām ir izteikta 17 dalībvalstīs, un Sociālās aizsardzības komiteja atzīmē šādus visaptverošus jautājumus:

- līdzīgi kā iepriekšējos gados Komisijas priekšlikums koncentrējas tikai uz valsts noteiktā pensijas vecuma sasaistīšanu ar paredzamo mūža ilgumu, nesniedzot atbilstošas manevra iespējas politikas izvēlei, kas būtu līdzvērtīgi pasākumi, lai veicinātu pensiju ilgtspēju;
- sākotnējais rekomendāciju priekšlikums neietvēra nekādu atsauci uz pensiju adekvātumu, kas turpmākajos gados radīs ievērojamus politiskus un sociālus izaicinājumus.

Ir pieaudzis veselības un ilgtermiņa aprūpes rekomendācijas saņēmēju valstu skaits, un galvenais uzsvars tiek likts uz izmaksu efektivitāti. Šogad rekomendācijās par ilgtermiņa aprūpi nav turpināts uzsvērt neatkarīgas dzīves, rehabilitācijas un prevencijas aspektus.

Attiecībā uz nabadzību Sociālās aizsardzības komiteja ar bažām secina, ka, lai arī nabadzība turpina palielināties, rekomendāciju saņēmēju valstu skaits ir samazinājies. Par spīti tam, ka nabadzība un materiālā atstumtība ir palielinājusies, ir nepieciešams nodrošināt adekvātu sociālās aizsardzības līmeni un jāturpina strādāt pie sociālās politikas efektivitātes uzlabošanas. Tādēļ pozitīvi novērtēts, ka ir pievērsta uzmanība sociālās aizsardzības sistēmas funkcionēšanai, pensiju adekvātumam, visaptverošam pārklājumam un cilvēku atbalstam, lai atgrieztos darba tirgū.

d) Nodarbinātības snieguma monitorings un kritēriji

Lai veicinātu „Eiropa 2020” stratēģijas mērķu sasniegšanu, Nodarbinātības komiteja katru gadu sagatavo nodarbinātības monitoringa ziņojumu, identificējot galvenos ES un dalībvalstu izaicinājumus nodarbinātības jomā.

Ziņojumā tiek secināts, ka kopumā situācija darba tirgū Latvijā ir uzlabojusies, proti, 2013.gadā nodarbinātības līmenis Latvijā sasniedza 69,7%, kas ir par 3,3 procentpunktiem mazāk salīdzinājumā ar nacionālajā līmenī noteikto nodarbinātības mērķi. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu nodarbinātības līmenis Latvijā ir pieaudzis par 1,5 procentpunktu. Kā stiprās puses Latvijā tiek atzīmēts augsts sieviešu un gados vecāko cilvēku nodarbinātības līmenis, laba pāreja uz patstāvīgo nodarbinātību un pozitīvs nodarbinātības pieaugums

pēdējos trīs gados. Tomēr kā galvenie izaicinājumi Latvijā ir minēti par ES vidējo līmeni zemāks vīriešu un zemāk kvalificēto darbinieku nodarbinātības līmenis, augsts ilgstošā bezdarba līmenis, kā arī augsts nodokļu slogs uz mazāk atalgotajiem darbiniekiem.

e) Nodarbinātības un sociālo indikatoru tablo

Nodarbinātības un sociālo indikatoru tablo, kas ietver galvenos nodarbinātības un sociālos indikatorus, ir svarīgākais instruments, lai stiprinātu Ekonomikas un monetārās savienības un Eiropas semestra sociālo dimensiju. Tas identificē dalībvalstu galvenos izaicinājumus un prioritārās jomas rīcībai, kā arī novērtē progresu izvirzīto mērķu sasniegšanā. Tablo ir svarīgs instruments, lai nodarbinātības un sociālajām tendencēm piešķirtu lielāku politisku atpazīstamību un lai palīdzētu agrīni identificēt nopietnas problēmas un tendences.

Nodarbinātības komiteja un Sociālās aizsardzības komiteja uzsver, ka tablo būtu pilnībā jāintegrē sociālās aizsardzības snieguma monitoringā un nodarbinātības snieguma monitoringā. Tablo ir uzskatāms par labu izejas punktu padziļinātas analīzes veikšanai par valstīm. Vienlaikus tiek uzsvērts, ka tablo atsevišķi nevar tikt izmantots, lai mehāniski un automātiski izvirzītu valstīm rekomendācijas, jo tablo ir jāanalizē kontekstā ar citiem nodarbinātības un sociālās politikas monitoringa instrumentiem un valstu veiktajiem politikas pasākumiem. Latvijas gadījumā sieviešu un gados vecāku darbinieku nodarbinātība uzrāda pozitīvas attīstības tendences un ir virs ES vidējā līmeņa. Nodarbinātības pieaugums pēdējo trīs gadu laikā ir bijis pozitīvs. Vienlaikus zems ir tādu darba līgumu uz noteiktu laiku īpatsvars, kurus darbinieki izvēlējušies slēgt, jo nav pastāvējusi cita iespēja.

Savukārt problemātiski jautājumi ietver vīriešu nodarbinātības līmeni un zemu kvalificētu darbinieku nodarbinātības līmeni. Nabadzības riskam pakļauto personu īpatsvars ir virs ES vidējā līmeņa, taču ir pozitīva tendence. Nodokļu slogs uz zemo algu saņēmējiem ir augstāks, nekā vidēji ES. Dalība vidējās profesionālās izglītības sistēmā ir salīdzinoši zema, taču ir pozitīvas tendences. Arī augstākās izglītības jomā būtu jāpievērš īpaša uzmanība kvalitātes un finansējuma jautājumiem.

f) Ziņojums par darba tirgu

Ziņojums par darba tirgus reformu ieviešanu (2011.-2013.gads) atspoguļo visaptverošas darba tirgus reformas, kas tikušas īstenotas visās ES dalībvalstīs. Ziņojumā ir atspoguļots līdz šim dalībvalstu panāktais progress, un tas tiks izmantots arī „*Eiropa 2020*” stratēģijas vidustermiņa pārskatīšanas kontekstā. Vienlaikus ziņojumā ir atspoguļoti trīs Eiropas semestra politikas koordinācijas cikli, sākotnējā analīze attiecībā uz reformu virzienu, apjomu un ietekmi. Ziņojums ietver septiņas tematiskās politikas jomas:

- 1) nodarbinātības aizsardzības regulējums;
- 2) aktīvās darba tirgus politikas un publiskie nodarbinātības dienesti;
- 3) sociālās drošības sistēmas;
- 4) darba un ģimenes dzīves saskaņošana un dzimumu līdztiesība;
- 5) izglītības un apmācītu sistēmas darba tirgus politiku kontekstā;
- 6) darbaspēka nodokļi;
- 7) algu noteikšanu mehānismi.

g) Jauniešu garantijas īstenošana

2014.gada 14.maijā Nodarbinātības komiteja publiskoja jauniešu bezdarba situācijas un Jauniešu garantijas īstenošanas pārskatu, kurā starp būtiskajiem jautājumiem jauniešu nodarbinātības veicināšanai ir minētas reformas profesionālajā izglītībā un stažēšanās sistēmā, priekšlaicīgas skolas pamešanas novēršana, karjeras atbalsta sistēmas uzlabošana un prasmju attīstība.

Kopumā visas 28 dalībvalstis ir iesniegušas Jauniešu garantijas īstenošanas plānus, kas arī vērtējams kā būtisks progress jauniešu bezdarba mazināšanā un labākās sadarbības veicināšana starp darba tirgus nozīmīgākajiem partneriem. Latvija Jauniešu garantijas plānu iesniedza Komisijā 2013.gada 20.decembrī. Jauniešu garantijas pasākumi tiks piedāvāti tiem jauniešiem, kas būs reģistrējušies kā bezdarbnieki Nodarbinātības valsts aģentūrā vai saņems jauniešu garantijas klienta statusu. Atsevišķi Jauniešu garantijas pasākumi būs pieejami arī jauniešiem vecumā no 25 līdz 29 gadiem - viņiem tiks piedāvāts atbalsts darba meklēšanā, dalība konkurētspējas paaugstināšanas pasākumos, karjeras konsultācijas, atbalsts komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai, subsidētās nodarbinātības pasākumi un iesaiste 1 un 1,5-gadīgajās profesionālās izglītības programmās.

Kopumā jauniešu bezdarba līmenis Latvijā no 2010.gada pakāpeniski samazinās, 2013. gada 4.ceturksnī sasniedzot 21,7% (2009.gada beigās – 40,1%). Joprojām aptuveni 23,6 tūkstoši jauniešu valstī nestrādā, nemācās un neapgūst arodu, savukārt tikai 9 tūkstoši no tiem ir reģistrēti Nodarbinātības valsts aģentūrā kā bezdarbnieki.

Padomes 2014.gada 19.-20.jūnija sanāksmē plānots:

- *pieņemt Padomes rekomendācijas;*
- *rīkot viedokļu apmaiņu par Eiropas semestri;*
- *pieņemt zināšanai Nodarbinātības komitejas viedokli par Nacionālajām reformu programmām un Padomes rekomendāciju 2013.gadam īstenošanu;*
- *pieņemt zināšanai Sociālās aizsardzības komitejas viedokli par Padomes rekomendāciju 2014.gadam visaptverošo jautājumu izvērtējumu;*
- *pieņemt zināšanai Nodarbinātības komitejas informāciju par Nodarbinātības snieguma monitoringu;*
- *pieņemt zināšanai Nodarbinātības komitejas un Sociālās aizsardzības komitejas viedokli par nodarbinātības un sociālo indikatoru tablo;*
- *pieņemt zināšanai Nodarbinātības komitejas viedokli par ziņojumu par darba tirgu;*
- *pieņemt zināšanai Nodarbinātības komitejas viedokli par Jauniešu garantijas īstenošanu.*

Latvijas nostāja:

Latvija kopumā piekrīt Komisijas piedāvātajām Padomes rekomendācijām un Padomes rekomendācijām ES dalībvalstīm, kuru nacionālā valūta ir *euro*. Rekomendācijas kopumā turpina 2013.gada rekomendāciju virzienus, kuros Latvija jau ir uzsākusi darbību un gada laikā ir sasniegts zināms progress, kas ir raksturots 2014.gada Progresā ziņojumā par Latvijas nacionālās reformu programmas īstenošanu.

Latvija pieņem zināšanai Nodarbinātības komitejas un Sociālās aizsardzības komitejas sagatavotos ziņojumus un sniegtos viedokļus. Vienlaikus Latvija atzinīgi novērtē Nodarbinātības komitejas un Sociālās aizsardzības komitejas daudzpusējās uzraudzības tematisko semināru secinājumu izmantošanu. Padomes rekomendācijas Latvijai ir būtisks elements nacionālo prioritāšu un reformu noteikšanā. Tās arī palīdz veiksmīgāk īstenot Latvijas nacionālo reformu programmu un Latvijas konverģences programmu.

Ekonomikas ministrijas sagatavotā nacionālā pozīcija Nr.1 (plānots apstiprināt 17.06.2014. Ministru kabineta sēdē) saskaņota ar Ārlietu ministriju, Finanšu ministriju, Izglītības un zinātnes ministriju, Labklājības ministriju, Tieslietu ministriju, Satiksmes ministriju, Vides un reģionālās attīstības ministriju, Finanšu un kapitāla tirgus komisiju un Latvijas Banku.

7) Ekonomikas un monetārās savienības sociālā dimensija

Sociālās aizsardzības komiteja ir sagatavojusi ziņojumus par Ekonomikas un monetārās savienības sociālo dimensiju un „*Eiropa 2020*” stratēģiju. Ziņojumos tiek uzsvērts, ka finanšu un ekonomikas krīzei ir bijusi būtiska ietekme ne tikai uz nodarbinātības līmeni, bet arī sociālās aizsardzības sistēmu, kā rezultātā ES nav sasniegusi progresu attiecībā uz „*Eiropa 2020*” stratēģijas nabadzības samazināšanas mērķiem. Kā būtisks riska faktors tiek uzsvērts bērnu nabadzības un sociālās atstumtības pieaugums 2/3 no ES dalībvalstīm (19 valstis). Vienlaikus tiek norādīts, ka nabadzības risks un ienākumu nevienlīdzība būtiski pieaugusi ES dienvidu un perifērijas valstīs.

Tomēr Sociālās aizsardzības komiteja uzskata, ka „*Eiropa 2020*” stratēģija joprojām ir stratēģiskais ietvars gudras, ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes nodrošināšanai, bet nabadzības samazināšana, nevienlīdzības, sociālās un darba tirgus atstumtības izskaušana ir nozīmīga ES prioritāte. Tāpēc būtu nepieciešamas labāk koordinētas un saskanīgas ekonomikas, nodarbinātības un sociālās politikas un skaidrāks ietvars koordinācija starp dažādām komitejām, Komisijas dienestiem un Padomes formātiem.

Vienlaikus Grieķijas prezidentūra sagatavotajā diskusiju dokumentā uzsver, ka krīzes laikā ir palielinājusies ienākumu nevienlīdzīga, darba samaksas atšķirības, kā arī jauniešu un ilgtermiņa bezdarbs, tādejādi attālinot iespējas sasniegt „*Eiropa 2020*” stratēģijas mērķus. Eiropas semestris ir ne tikai instruments ekonomikas koordinācijai, bet arī sociālo nevienlīdzību risināšanai.

Padomes 2014.gada 19.-20.jūnija sanāksmē plānota viedokļu apmaiņa par Grieķijas prezidentūras sagatavotajiem jautājumiem:

- 1) Kādas politikas ir atbilstošākas, lai risinātu krīzes izraisītos sociālos izaicinājumus dalībvalstīs? Kā ir iespējams nodrošināt, ka ieguvumi no atgūšanās ietekmē katru Eiropas iedzīvotāju?*
- 2) Ņemot vērā, ka „Eiropa 2020” vidus posma novērtējums ir nenovēršams, kāda ir sociālo politiku loma ES mērķu sasniegšanā? Vai ministri var piekrist, ka labi izstrādātas minimālo ienākumu shēmas, proti, aktivizējošas un pietiekamas, var uzlabot darba tirgus un ekonomikas funkcionēšanu?*
- 3) Raugoties uz Ekonomikas un monetārās savienības sociālo dimensiju, kā ministri ierosinātu skatīt minimālo ienākumu shēmas ES dalībvalstīs Sociālās aizsardzības komitejas darba programmas kontekstā?*

Latvijas nostāja:

Latvija pieņem zināšanai Sociālās aizsardzības komitejas sagatavotos dokumentus. Savukārt attiecībā uz Grieķijas prezidentūras sagatavotajiem diskusiju jautājumiem uzskata:

- 1) Katrai ES dalībvalstij ir svarīgi izveidot sociālās drošības sistēmas, kas spēj reaģēt uz izmaiņām ekonomiskajā situācijā, nodrošinot cilvēkiem stabilitāti arī laikā, kad tiek zaudēts darbs vai iestājas citi sociālie riski. Proti, ņemot vērā nacionālo situāciju, ir jāizvēlas atbilstoši politikas risinājumi, kas ir saskaņā gan ar sociālās politikas ietvaru, gan tautsaimniecības un fiskālās iespējām. Vienlaikus ir svarīgi sasaitīt sociālās drošības sistēmas ar nodarbinātības atbalsta pasākumiem, kas palīdz uzturēt un attīstīt darba prasmes un saglabā saikni ar darba tirgu. Lai atbalsts būtu pieejams katram iedzīvotājam, nepieciešams uzturēt efektīvas informācijas sistēmas, sekmēt reģionālo mobilitāti, stiprināt partnerības starp dažādiem pārvaldes institūcijām, sociālajiem partneriem un nevalstiskajām organizācijām un nodrošināt, lai dažāda rakstura atbalsta pasākumi būtu savstarpēji saistīti un kalpotu vienota mērķa sasniegšanai.
- 2) Latvija uzskata, ka ir būtiski samazināt plaisu starp trūcīgajām un turīgajām māsaimniecībām. Tāpēc minimālo ienākumu shēmu noteikšana ir liels izaicinājums. Kopumā ir nepieciešams nodrošināt, lai sociālās aizsardzības pasākumi būtu motivējoši un labi sasaistīti ar darba tirgus iniciatīvām – tādejādi notiek cilvēku aktivizācija un iekļaušana darba tirgū, vecinot arī sociālās drošības sistēmu ilgtspēju.

- 3) Labākās prakses apmaiņa un izvērtējums var palīdzēt izprast minimālo ienākumu shēmu kopīgās iezīmes. Šāds salīdzinājums visnoderīgākais būtu valstīm, kas turpina darbu pie minimālo ienākumu shēmu izvērtēšanas. Tomēr Latvija uzskata, ka minimālo ienākuma shēmām ir jābūt pamatotām, ilgtspējīgām un sabalansētām ar citiem makroekonomiskajiem un tautsaimniecības rādītājiem (piemēram, vidējais algu līmenis konkrētajā valstī, tostarp reģionos, produktivitāte u.c.) un šīm shēmām jāmotivē pieņemt darba piedāvājumus.